

Den 28.4., 11.5., 26.5., 13.6., 1.9.2021
oc' læsning af

FONCTION ET CHAMP
DE LA PAROLE ET DU LANGAGE
EN PSYCHANALYSE
Rome, les 26 et 27 septembre 1953

Teksten består af fem dele:

1. **Préface**
2. **Introduction**
3. Første del:
« **Parole vide et parole pleine dans la réalisation psychanalytique du sujet** »
4. Anden del:
« **Symbole et langage comme structure et limite du champ psychanalytique** »
5. Tredje del:
« **Les résonances de l'interprétation et le temps du sujet dans la technique psychanalytique** »

ad 1)

PRÉFACE

(forord hvor omstændighederne forelægges)

Den umiddelbare baggrund for *Fonction et champ* er en verserende diskussion i *Société psychanalytique de Paris* om kriterierne for oprettelsen af et *Institut de psychanalyse*, som skulle tage sig af uddannelsesdelen og fungere parallelt i forhold til Selskabet. Diskussionen havde været mere eller mindre til stede fra Selskabets genopståen efter krigen, men strammer til fra juni 1952 og munder ud i et brud i maj 1953.

To opfattelser af psykoanalysen og uddannelsesspørgsmålet står over for hinanden i form af to forskellige grundlagspapirer for Institutet: Den ene skrevet af Sacha Nacht, den anden af Jacques Lacan, begge velansete medlemmer af Selskabet men ganske uenige med hensyn til hvad institutionerne skal bruges til.

Deres valg af indledende citater for deres respektive tekster er ganske sigende med hensyn til deres ståsted:

Sacha Nach henviser til C.V. Monakow og R Mounque « *Introduction biologique à l'étude de la neurologie et de la psychopathologie* » (fra 1928), hvor der står (jeg citerer det på engelsk)

« *In particular, it should not be forgotten that the division into embryology, anatomy, physiology, psychology, sociology, and clinical work does not exist in nature and that there is only one discipline: a neurobiology to which observation obliges us to add the epithet human when it concerns us.* »

Lacan indleder *Fonction et champ* med at gencitere netop dette udsagn for at stille det i kontrast til hvad han selv mener bør orientere Institutets virke, hvilket han indledningsvis understreger ved at henvise til Freud i « *Lægmandsanalysen* » hvor han siger:

« *Hvis man skulle grundlægge en psykoanalytisk læreanstalt – hvilket selv i dag kan lyde fantastisk –, da skulle man rigtigt nok undervise i meget af det, der også undervises i ved det medicinske fakultet. Foruden dybdepsykologien (som altid ville blive ved at være hovedsagen), en indføring i biologien (med særligt henblik på kundskaberne om seksuallivet), et indblik i psykiatriens sygdomsbilleder. På den anden side ville den analytiske undervisning også omfatte fag, som ligger lægen fjernt, og som han ikke møder i sin virksomhed: kulturhistorie, mytologi, religionspsykologi og litteraturvidenskab.* »

Positionerne kan for så vidt ikke være mere forskellige. (Monakow og Moungues bog er i øvrigt ikke ueffen).

ad 2) INTRODUCTION

(indledning hvor tingenes tilstand optegnes — *état de lieu de la psychanalyse*)

Her gælder det for Lacan om at klargøre hvad det er han taler imod.

I det væsentlige drejer det sig om analytikernes modvilje (side 242) imod hvad der ellers burde være deres varemærke: talens funktion og sprogets felt — termer (talen og sproget samt funktion og felt) som Lacan vejer på en guldvægt idet de refererer til samtidens videnskabelige gennembrydninger. (Hvad Freud har udført, ligger på linje med Einsteins, Bohrs, Saussures og Freges indsats— siger jeg).

Analytikernes miskendelse af deres disciplins grundlag fører dem til at begrunde deres praksis i en enten para-sproglig, meta-sproglig eller ligefrem før-sproglig sammenhæng, som alle (han henviser til tre retninger — sider 242-244) forfægter ændringer i analysens teknik og formål, som Lacan ikke mener er korrekte.

Det medfører til syvende og sidst (side 245) at psykoanalysen forvandles til en både ahistorisk og adfældsorienteret praksis, som understøtter ikke blot *human relations*-ideologiens normativisme, men ligefrem (side 246) bidrager til *human engineering*'ens totalitarisme (det sidste er det mig der siger, men det fremgår rimeligt tydeligt).

Heraf en første konklusion som også markerer Lacans standspunkt (side 246):

« Nous affirmons pour nous que la technique ne peut être comprise, ni donc correctement appliquée, si l'on méconnaît les concepts qui la fondent. Notre tâche sera de démontrer que ces concepts ne prennent leur sens plein qu'à s'orienter dans un champ de langage, qu'à s'ordonner à la fonction de la parole. »

Hvilket i Bruce Finks oversættelse giver:

« For my part, I would assert that the technique cannot be understood, nor therefore correctly applied, if one misunderstands the concepts on which it is based. My task shall be to demonstrate that these concepts take on their full meaning only when oriented in a field of language and ordered in relation to the function of speech. »

ad 3) **I. PAROLE VIDE ET PAROLE PLEINE
DANS LA RÉALISATION PSYCHANALYTIQUE
DU SUJET**

(hvor det ubevidste udgør subjektets historie).

Nu argumenterer Lacan så for hvorfor opmærksomheden på « talen » og « sproget » er så vigtig i psykoanalysen og for hvordan deres inddragelse i overvejelserne (eller ej) indvirker på definitionen af det ubevidste (om lige netop dette er siderne 258-262 afgørende).

Udgangspunktet (side 247) er at

enhver tale kalder på et svar

og endvidere at

der findes ikke nogen tale som ikke indebærer et svar.

Heraf spørgsmålene:

- a. **Hvad sker der når sådanne forhold miskendes**, dvs. når man opererer ud fra den opfattelse at talen er udvendig/tom/instrumentel og/eller underordnet?

Ja så organiseres praksissen med udgangspunkt i triaden

FRUSTRATION – AGRESSIVITET – REGRESSION,

som ganske vist er kohærent med tanken om at analysen må organiseres med udgangspunkt i noget før-sprogligt, men som, ifølge Lacan, går i den modsatte retning af den, Freud pegede på (dette diskuteres på siderne 249-253).

Det får Lacan —meget passende synes jeg— til at bemærke (side 251) at tværtimod:

« l'art de l'analyste doit être de suspendre les certitudes du sujet, jusqu'à ce que s'en consomment les derniers mirages. Et c'est dans le discours que doit se scander leur résolution. »

Altså,

« The analyst's art must, on the contrary, involve suspending the subject's certainties until their final mirages have been consumed. And it is in the subject's discourse that their dissolution must be punctuated. »

b. Hvad sker der så hvis man vitterligt anerkender at enhver tale siger noget?

Ja så får anamnesen en anden værdi fordi den da bliver netop historisk (side 254).

Dette får Lacan til at diskutere forholdet mellem *hukommelse* og *erindring* i Freuds lære og ad den vej overveje spændingen mellem *virkeligheden* og *sandheden* (sider 255-256). Hvorefter han må (midt i en sætning — hvilket forekommer mig at være meget afgørende), fastslå (*Soyons catégoriques*, siger han) at:

« il ne s'agit pas dans l'anamnèse psychanalytique de réalité, mais de vérité »

(midt på side 256)

« in psychoanalytic anamnesis, what is at stake is not reality, but truth »

Og nå man tager sådan et standpunkt (altså: at psykoanalysen stiller den enkelte over for vedkommendes historie — som til enhver tid vil være, siger jeg, libidinalt mærket), da må man selvfølgelig også hævde (side 257) at:

« [Psykoanalysens] moyens sont ceux de la parole en tant qu'elle confère aux fonctions de l'individu un sens ; son domaine est celui du discours concret en tant que champ de la réalité transindividuelle du sujet ; ses opérations sont celles de l'histoire en tant qu'elle constitue l'émergence de la vérité dans le réel. »

« Its means are those of speech, insofar as speech confers a meaning on the functions of the individual ; its domain is that of concrete discourse qua field of the subject's transindividual reality ; and its operations are those of history, insofar as history constitutes the emergence of truth in reality [*réel*]. »

Udsagnet må overvejes skridt for skridt (det kommer vi nok også til). Men vi kan med det samme bemærke, at Lacan tilføjer dér 'den konkrete diskursivitet' (her forstået som 'de konkrete ytringer') til de problematikker som allerede 'talen' og 'sproget' aftegner. For det handler ikke for Lacan om en abstrakt tale eller abstrakt sproglighed, men netop om en materiel praksis som konstituerer (og konstitueres i

og med) den enkeltes historie. En historie der, fordi den er libidinalt mærket, medvirker til "sandhedens fremkomst i det reelle", som han skriver.

Så kan han give os (side 258) sin første definition af det ubevidste i denne omgang:

« *L'inconscient est cette partie du discours concret en tant que transindividuel, qui fait défaut à la disposition du sujet pour rétablir la continuité de son discours conscient.* »

« The unconscious is that part of concrete discourse qua transindividual, which is not at the subject's disposal in reestablishing the continuity of his conscious discourse. »

Hvilket tydeliggør, som han skriver, den egentlige beskaffenhed af hvad Freud kaldte 'det ubevidste'.

Han anskueliggør det yderligere på side 259 med nogle forrygende eksempler. Det ubevidste er nemlig at finde

- i monumenterne
- i arkivdokumenterne
- i de semantiske forandringer
- i traditionerne
- i de efterladte spor

Dvs. at det freudske ubevidste er en ganske levende affære og dybt forbundet med de forskellige aspekter af den enkeltes historie.

Det understreger Lacan på denne måde (side 261):

« *Ce que nous apprenons au sujet à reconnaître comme son inconscient, c'est son histoire, [...] en tant que faits d'histoire, c'est-à-dire en tant que reconnus dans un certain sens ou censurés dans un certain ordre.* »

« What we teach the subject to recognize as his unconscious is his history, [...] as historical facts, that is, as recognized in a certain sense or censored in a certain order. »

Og præcisere desuden at denne historie intet har med en formodet Naturfilosofi at gøre (sider 262-264), fordi subjektet rækker udover individet (side 265).

Så er vi nu udstyret til at kunne forholde os til de konsekvenser som sådanne antagelse har for vores forståelse af klinikken.

ad 4) **II. SYMBOLE ET LANGAGE
COMME STRUCTURE ET LIMITE
DU CHAMP PSYCHANALYTIQUE**

(hvor der ekspliciteres at det symbolske ikke reduceres til symbolismen, at det freudske felt angår den symbolske orden og

at klinikken bebos af 'tre paradokser')

Vi har igen en tredelt overskrift:

- a) Symbol og sproget
- b) Struktur og grænse
- c) Psykoanalysens felt

... og vi bemærker at det er 'symbolet' Lacan tyer til. *Signifiant*'en får en egentlig begrebslig status først nogle år efter. Feltet er ikke uendeligt men afgrænset.

Han lægger ud (side 266) med at præcisere at analysen berører hvad han kalder 'de relationelle *gestalter*' (som minder os om hans undersøgelser i 30'erne og 40'erne omkring imagoen) og understreger på den baggrund at psykoanalysen ikke er en psykoterapi

Fra siderne 267 til 274 definerer han så hvad den omtalte 'struktur og grænse' går ud på ved at omtale de ubevidste dannelser i deres forhold til *driften*, *ønsket* og *nydelsen* som grundproblematikker:

Han lægger ud på side 267 med en henvisning til Drømmetydning, hvorm han resumerer at drømmen er 'struktureret som en sætning' der formidler et ønske og fortsætter derefter:

Side 268-269 om psykopatologien og overdetermination (hvor vi bemærker at han omtaler det ud fra 'hverdagslivets psykopatologi' og dens driftsmæssige fundering),

Side 269 går han ind på symptomets status i psykoanalysen, for så vidt symptomet i dette regi er 'struktureret lige som et sprog' (hvorfor ønskespørgsmålet her er grundlæggende),

Side 270 indføres så vitsen og dens forhold til det ubevidste (nydelsen tematiseres via en drøftelse af tilfredsstillelsesproblematikken.

Siderne 271 til 273 bruges til at diskutere 'symbolet' og 'symboliciteten' med udgangspunkt i en diskussion af 'meningsspørgsmålet' i psykoanalysen (altså det forhold at de ubevidste dannelser karakteriseres ved at være meningsbærende, hvorfor det gælder om at redegøre for hvordan det kan gå til).

På den baggrund kan han så konkludere (side 275):

« la découverte de Freud est celle du champ des incidences, en la nature de l'homme, de ses relations à l'ordre symbolique, et la remontée de leur sens jusqu'aux instances les plus radicales de la symbolisation dans l'être. Le méconnaître est condamner la découverte à l'oubli, l'expérience à la ruine. »

« Freud's discovery was that of the field of the effects, in man's nature, of his relations to the symbolic order and the fact that their meaning goes all the way back to the most radical instances of symbolization in being. To

ignore the symbolic order is to condemn Freud's discovery to forgetting and analytic experience to ruin. »

Menneskeligheden er altså dybt forbundet med det symbolskes lov, fordi det er ordene der skaber tingenes orden (side 276). Det følgende (frem til side 279) bruges derfor til at redegøre for hvordan mennesket få adgang til denne lov:

Side 277 definerer Ødipuskomplekset som subjektivitetens grænse og formidler af den « *Loi primordiale* » som lader kulturen og naturen overlappe hinanden.

Side 278 forholder sig til de patogene følger når Ødipuskomplekset går fra hinanden og henviser (for første gang) til 'Fadernavnet'.

Side 279 knytter 'den symbolske orden' til 'den symbolske gæld' og når dermed frem til en definition af hvad psykoanalysen står for:

« *L'enjeu d'une psychanalyse est l'avènement dans le sujet du peu de réalité que ce désir y soutient au regard des conflits symboliques et des fixations imaginaires comme moyen de leur accord, et notre voie est l'expérience intersubjective où ce désir se fait reconnaître.* »

« What is at stake in an analysis is the advent in the subject of the scant reality that this desire sustains in him, with respect to symbolic conflicts and imaginary fixations, as the means of their accord, and our path is the intersubjective experience by which this desire gains recognition. »

Når dette er sagt kan han så samle op ved at sige, at den problemstilling psykoanalysen forholder sig til er forholdet mellem talen og sproget i subjektet (det afgørende her er at det pågældende samspil foregår "i" subjektet).

Derfra, side 279, og frem til side 282 giver Lacan os en traktat i psykopatologi baseret på hvad han kalder "tre paradokser" (underforstået: i forholdet mellem talen og sproget):

- På siderne 279-280 omtales galskaben
- Siderne 280-281 gælder neurosen, og
- Siderne 281-282 tager sig af den grundlæggende fremmedgørelse der karakteriserer det moderne menneske, hvor en sprogmur spærrer vejen for talens funktion og bringer subjektiviteten i en tilstand der minder om galskaben.

Denne situation giver psykoanalysen et ansvar, fordi:

« *La psychanalyse a joué un rôle dans la direction de la subjectivité moderne et elle ne saurait le soutenir sans l'ordonner au mouvement qui dans la science l'éclaire.* » (side 283)

« Psychoanalysis has played a role in the direction of modern subjectivity, and it cannot sustain this role without aligning it with the movement in modern science that elucidates it. »

Dette fører Lacan til at præcisere hvad det er for en videnskabelighed psykoanalysen må stræbe efter (side 284):

En type videnskab, som over for en 'abstrakt objektivering' snarere henviser til et formaliseringsarbejde angående ...

... *la fonction symbolique* ...

... hvis studie indfører ikke blot en ny orden blandt videnskaberne ...

... men indebærer ligeledes en kritik af den gældende antropologi.

Les sciences conjecturales (en term der ikke er fremmed for os da *l'assertion de certitude anticipée* som den logiske tid har præsenteret os for, har forvarslet den) forekommer at være en fælles betegnelse for den videnskabelighed Lacan appellerer til, som alle i mere eller mindre grad har

les sources subjectives de la fonction symbolique

(øverst på side 285) som omdrejningspunkt.

Derfor giver han sig god tid (faktisk fra side 184 til 289) til at udpege de forskellige discipliner som deltager i undersøgelsen af sådanne « konjekturale videnskaber » (videnskaber som psykoanalysen ikke blot 'benytter' sig af, men er en del af) — nemlig lingvistikken (s. 284), antropologien (s. 285), matematikken (*la science la plus subjective*, s. 286), den moderne fysik (*fabrication mentale* s. 286), psykoanalysen (s. 287), logikken og mængdelæren (s. 287).

Alsammen for igen at understrege hvor meget psykoanalysen er knyttet til en særlig tilgang til hændelsernes historie (*Geschichte des Geschehens* ville Freud nok havde sagt, for at understrege de driftsmæssige implikationer), for så vidt psykoanalysen har at gøre med *l'historicité fondamentale de l'évènement que nous retenons* ('the fundamental historicity of the events we are concerned with' sidst på side 287).

Dérfra kan han så vende tilbage til teknikken (og teoriens-) spørgsmål (eventuelt som den 'teknikkens teori' som har pint analytikerne til vanvid), som ikke kan beskrives i sin rette dimension hvis man ikke netop tager højde for hvad den historiske tilgang lærer psykoanalysen (s. 288). Lacan genoptager da hvad Freud mente var ønskeligt for et *Psykoanalytisk Fakultet* og tilføjer sine egne sager.

Han slutter kapitlet (s. 289) ved at opsummere hvad der efter hans mening er de mest presserende undersøgelser som psykoanalytikerne har (på daværende tidspunkt) til gode for at kunne komme på højde med hvad Freud forventede af psykoanalysens plads i verden:

1. udarbejdelse af en historisk funderet symbolteori.
2. præcisering af den intersubjektive logik.
3. bestemmelse af subjektets temporalitet.

Lacan siger det sådan:

[Thi psykoanalysen] « *la psychanalyse ne donnera des fondements scientifiques à sa théorie comme à sa technique qu'en formalisant de façon adéquate*

ces dimensions essentielles de son expérience qui sont, avec la théorie historique du symbole: la logique intersubjective et la temporalité du sujet. »

« Psychoanalysis can provide scientific foundations for its theory and technique only by adequately formalizing the essential dimensions of its experience, which—along with the historical theory of the symbol—are intersubjective logic and the temporality of the subject. »

Vi han her ud fra nu forholde os til 'teknikkens spørgsmål'.

**Ad 5) III. LES RÉSONANCES DE L'INTERPRÉTATION
ET LE TEMPS DU SUJET
DANS LA TECHNIQUE PSYCHANALYTIQUE**
(hvor 'teknikken' må forholde sig til visse 'antinomier'
der hidrører fra en struktur
hvis håndtering forlanger en askese)

Det centrale ved teknikspørgsmålet behandler han på siderne 298-301. Hans udgangspunkt er, at hvis man ikke tager notits af de 'iboende antinomier' som relationen mellem talen og sproget indstifter kan man heller ikke kalibrere hvad der er på spil i den analytiske intervention.

Derfor forekommer det ham vigtigt at indlede afsnittet (det sker allerede i overskriften) med en understregning af « tydingens genklang » og « subjektets tid » og deres betydning for begribelse af hvad man kalder 'den psykoanalytiske teknik'.

Og Lacan tager straks fat i problemet vedrørende "modstanden" (side 291) som et eksempel på hvordan man kan komme galt af sted hvis man ikke tager denne 'genklang' og denne 'tid' i agt. Noget som forudsætter at man betragter 'det individuelle' og 'det kollektive' som 'ækvivalerende grænser' (side 292) og over for hvilke det freudske subjekt indfører en spaltning. "Modstanden" er i den forstand også en måde hvor på subjektet giver sig til kende og må respekteres som sådan.

Derfor mener han at:

« Pour libérer la parole du sujet, nous l'introduisons au langage de son désir. »
(side 293)

« In order to free the subject's speech, we introduce him to the language of his desire. »

Hvilket kræver at man gør op med symbolerne og symbolismen (side 294), dvs. med tolkningen (herunder af 'modstanden'), som indebærer lige så vel et opgør med "tegn sproget" og forestillingen om et sprog som skulle være 'naturligt' (side 296). Det er i den forbindelse han kommer ind på de nævnte 'antinomier' ('resonans' og 'redundans', f.eks. — side 299). For at kunne nærme sig ønskets sproglige beskaffenhed må en naturalistisk opfattelse af sproget kritiseres.

Thi:

« *L'analyse ne peut avoir pour but que l'évènement d'une parole vraie et sa réalisation par la sujet de son histoire dans sa relation à un futur.* » (side 302).

« Analysis can have as its goal only the advent of true speech and the subject's realization of his history in its relation to a future. »

Han bruger derefter flere sider (fra 302 til 308) på at anskueliggøre dette ved hjælp af en beskrivelse af forskellige subjektive positioner (bl.a. dem som traditionen kalder 'hysteriske' eller 'tvangsneurotiske') ...

(Jeg kan i den forbindelse ikke lade være med at citere følgende konkluderende udsagn som jeg finder meget afgørende for forståelsen af hvad den analytiske 'teknik' går ud på:

« *C'est donc toujours dans le rapport du moi du sujet au je de son discours, qu'il nous faut comprendre le sens du discours pour désaliéner le sujet.* » (side 304)

« It is therefore always in the relation between the subject's *ego* and his discourse's *I* that you must understand the meaning of the discourse if you are to unalienate the subject. »)

... hvilket ganske naturligt fører ham til overføringsspørgsmålet (side 308), både med hensyn til hvad han kalder "overføringens konstituerende effekter" og dens "virkeligheds forankringer". Forhold som har med visse karakteristiske fejlgreb ved selve eksistensen, som termerne 'had', 'kærlighed' og 'miskendelse' (ignorance) sammenfatter (side 309).

Fra side 310 og frem tager han sig så af nogle standardemner inden for 'teknik'-spørgsmålet (eksempelvis analytikerens afholdenhed, seancens længde, interventionernes art), som han, karakteristisk nok, samler under en almen overvejelse vedrørende den tidslighed der indvirker i den analytiske proces. At 'abstinensreglen' må anskues ud fra de rammer som den logiske tid stiller (frem for en mere eller mindre misforstået neutralitet), forekommer mig, f.eks., nok så afgørende.

Derfor kommer det ganske på sin plads når han siger at:

« [La technique analytique] *ne brise le discours que pour accoucher la parole.* » (hvor 'discours' må læses her som 'talestrømmen' — side 316)

« ... it shatters discourse only in order to bring forth speech »

Hvorefter (samme sted) han forbinder 'dødsdriften' (som han dér kalder 'instinct de mort!') med '[les] *problemes de la parole*', som er —så vidt jeg kan se— de forhold han har peget på omkring de nævnte 'paradokser' og 'antinomier'. Hvor om alting er går han nu ind i gentagelsestvang-problematikken (side 317-318) for at kunne sige at dødsdriften:

« exprime essentiellement la limite de la fonction historique du sujet »

« essentially expresses the limit of the subject's historical function ».

Hvilket får ham (på side 319) til at diskutere forholdet mellem 'symbolet', 'døden' og 'ønsket'. En sammenhæng vi må vende tilbage til.

Fordi selvom den selvfølgelig udtrykker nogle reminiscenser af hegeliansk art i Lacans tankegang, er det ikke desto mindre ret centralt for begribelsen af den 'tomt' (vide) han er ude efter at klarlægge som afgørende for den psykoanalytiske praksis og teori. Noget han understreger ved at sige (på side 320, nederst) at:

« *Dire ce sens mortel révèle dans la parole un centre extérieure au langage, est plus qu'une métaphore et manifeste une structure.* »

« To say that this mortal meaning reveals in speech a center that is outside of language is more than a metaphor—it manifests a structure. »

Hvor vi i dag (trods alt!) ganske nemt genkender den grundlæggende møbiske sammenhæng Lacan helt sikkert refererer til, men som dér i 1953 omtales næsten *en passant*.

For det er ganske vist denne 'extimité' (som Lacan kaldte den sidenhen med en neologisme der støtter sig til udtrykket 'intimitet' i sin konstruktion), han igen og igen undersøger i kølvandet af hvad Freud hele vejen igennem (fra *proton pseudos* til *Urgeschichte*) bragte til torvs. 'Ekstimitet', så, som hele den 'psykoanalytiske teknik' handler om.

Og som i øvrigt også ligger til grund for den « *ascèse subjective* » han omtaler (side 321) i forbindelse med psykoanalytikerens hverv.

En askese uden hvilken psykoanalysen ikke kan fungere og som får Lacan til at skrive noget der altid har forekommet mig at være ganske sønderrivende og forpligtende i sin umedgørlighed, og som jeg benytter til at afslutte denne konturaftegnende gennemgang:

« *Qu'y renonce dont plutôt celui qui ne peut rejoindre à son horizon la subjectivité de son époque. Car comment pourrait-il faire de son être l'axe de tant de vies, celui qui ne saurait rien de la dialectique qui langage avec ces vies dans un mouvement symbolique.* » (midt for side 321)

« Let whoever cannot meet at its horizon the subjectivity of his time give it up then. For how could he who knows nothing of the dialectic that engages him in a symbolic movement with so many lives possibly make his being the axis of those lives? »